

Αντί Προλόγου

των:

Γιώργου Βότση,  
Σεραφείμ Κοτρώτσου,  
Γιάννη Ξηρουχάκη,  
Τάσου Τάσκαρη

Νέος ανακαινισμένος Πυρφόρος. Νέα μορφή, νέα ύλη, νέα πορεία. Και οι φοιτητές, βέβαια, δεν θα μπορούσαν να λείπουν από αυτή την ανανέωση. Τα παρακάτω άρθρα λοιπόν, προς αποφυγή παρεξηγήσεων, δεν ανήκουν σε καθηγητές και επιστήμονες ερευνητές, αλλά σε μεταπτυχιακούς φοιτητές του Πολυτεχνείου (όχι ότι εμείς δεν είμαστε επιστήμονες και ερευνητές αλλά τελοσπάντων).

Ανάμεσα στα παρακάτω άρθρα υπάρχουν και αναφορές στο κεντρικό θέμα αυτού του τεύχους του Πυρφόρου. Και πάλι προς αποφυγή παρεξηγήσεων, οποιαδήποτε σχέση μεταξύ των παρακάτω άρθρων και των άρθρων του αφιερώματος είναι τυχαία (κοινώς, δεν κοροϊδεύουμε κανέναν). Επίσης, δεν θα ήταν καλό να θεωρηθεί ότι οι παρακάτω απόψεις εκφράζουν και εκπροσωπούν κανένα ευρύτερο σύνολο, πέραν του ...μονοσυνόλου του συγγραφέα.

Σε αυτό το τεύχος του Πυρφόρου τυχαία(;) τα άρθρα της φοιτητικής στήλης γράφτηκαν από μέλη της εκδοτικής ομάδας του φοιτητικού περιοδικού του Πολυτεχνείου ΝΥΓΜΑ.

Και για να πανένουμε και το σπίτι μας, που κοντεύει να μας πλακώσει, το ηλεκτρονικό περιοδικό ΝΥΓΜΑ βρίσκεται στη διεύθυνση [www.ecc.ntua.gr/nygma](http://www.ecc.ntua.gr/nygma) και αποτελεί ελεύθερο βήμα για όλα τα μέλη της κοινότητας του ΕΜΠ, και όχι μόνο.

Πώς θα διώξουμε το νέφος σε 100 μέρες από την Αθήνα

Στο παρελθόν, πολλοί φιλόδοξοι και ικανοί πολιτικοί προσπάθησαν να διώξουν το νέφος από την Αθήνα. Κάποιοι ήταν τόσο αισιόδοξοι, που έθεσαν και χρονικό όριο 80 ημερών για την επίτευξη του στόχου τους. Η πραγματικότητα όμως τους διέψευσε. Απ' ό,τι φαίνεται, το νέφος ζει και βασιλεύει στην πρωτεύουσα και θα βασιλεύει για πολύ ακόμα.

Λαμβάνοντας υπόψη την παραπάνω πραγματικότητα, ερχόμαστε να προτείνουμε συγκεκριμένα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για τη λύση του προβλήματος. Καθότι νεότεροι και μη έχοντες μεγάλη πείρα σε τέτοιου είδους θέματα, πιστεύουμε πως για να διώξουμε το νέφος θα χρειαστούμε περίπου 100 μέρες. Θέλουμε 20 μέρες παραπάνω, για να είμαστε σίγουροι ότι θα τα καταφέρουμε. Εξάλλου, θα ήμαστε και κακοί μηχανικοί, αν δεν μπορούσαμε να βάλουμε μόνοι μας προθεσμίες ολοκλήρωσης του έργου.

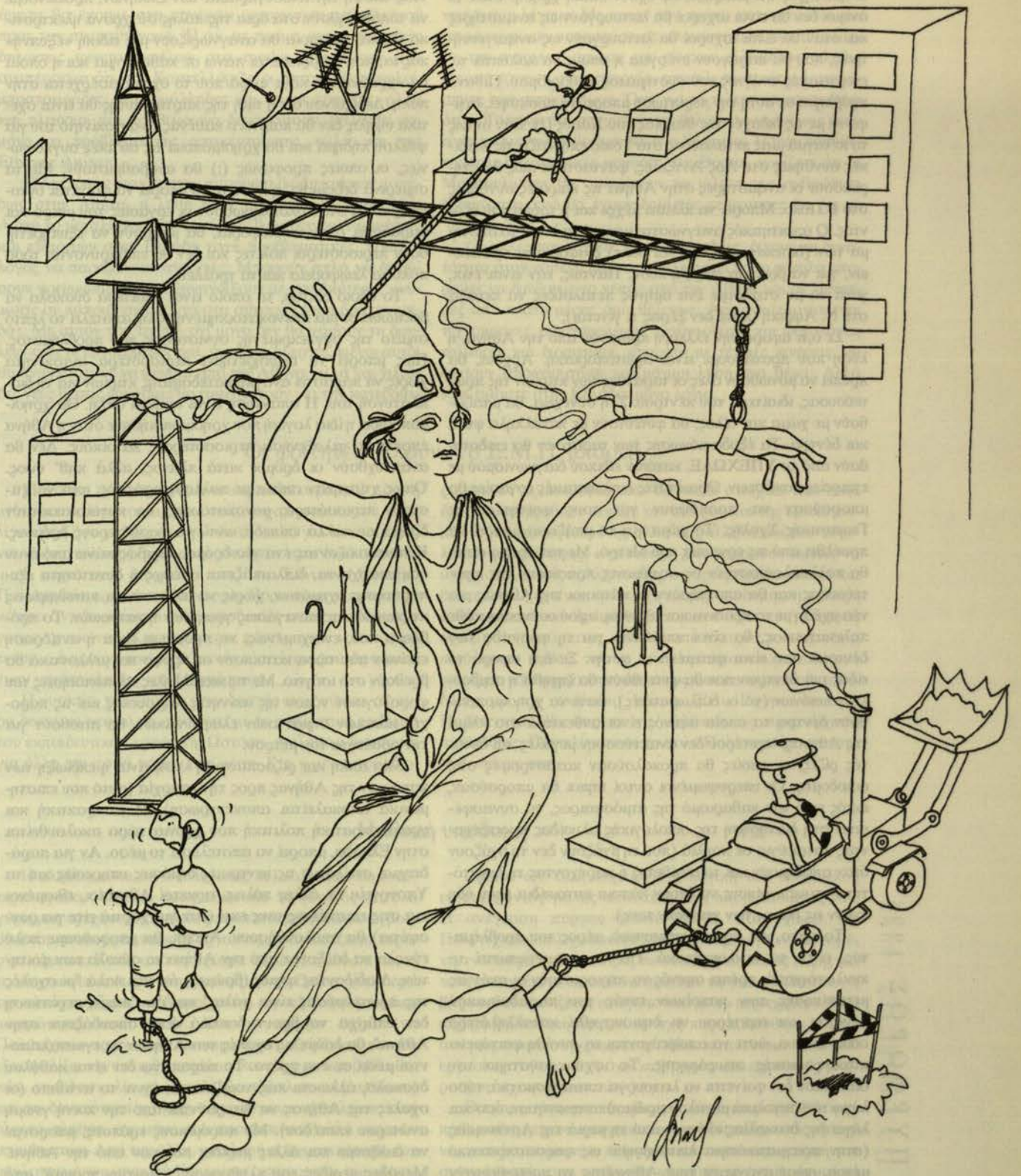
Το πρόβλημα του νέφους είναι αρκετά σύνθετο, γι αυτό και δεν έχει λυθεί μέχρι σήμερα. Οι λύσεις που υποθετήθηκαν από τους διοικούντες ήταν αρκετά πολύπλοκες και έκαναν το πρόβλημα ακόμα πιο σύνθετο. Πιστεύουμε ότι μια απλή, λογική λύση θα μπορούσε να είναι αποτελεσματικότερη στην αντιμετώπιση του νέφους.

Για να μπορέσει να βρεθεί μια απλή και λογική λύση, θα πρέπει να εντοπιστούν τα αίτια δημιουργίας του νέφους. Πρώτα απ' όλα είναι η μορφολογία και η ιδιαιτερότητα της περιοχής των Αθηνών, η οποία βρίσκεται στο αποκαλούμενο «λεκανοπέδιο της Αττικής». Στη συνέχεια είναι η έλλειψη πράσινου, το οποίο βοηθάει στο φιλτράρισμα του αέρα και στον εμπλουτισμό της ατμόσφαιρας σε οξυγόνο. Ακολουθεί το κυκλοφοριακό πρόβλημα, το οποίο προκαλείται, τόσο από την υπερβολική συγκέντρωση πληθυσμού στην πρωτεύουσα, όσο και από το κακοσχεδιασμένο οδικό δίκτυο. Τελευταία, αλλά όχι λιγότερο σημαντική αιτία δημιουργίας του νέφους, είναι η συγκέντρωση βιομηχανικών μονάδων κοντά στην Αθήνα. Αντιμετωπίζοντας ένα-ένα τα αίτια, μπορούμε να λύσουμε δια παντός το πρόβλημα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης της Αθήνας. Η λύση αυτή θα

μπορούσε να αποτελέσει ένα πρότυπο για τη μελλοντική αντιμετώπιση παρόμοιων προβλημάτων και σε άλλες πόλεις της Ελλάδας.

Ξεκινώντας από τη μορφολογία και την ιδιαιτερότητα του εδάφους, όπως όλοι γνωρίζουμε η παρουσία του νέφους γίνεται ιδιαίτερα αισθητή στην Αθήνα, τις ημέρες που η θερμοκρασία είναι αυξημένη και οι άνεμοι είναι ασθενείς. Οι ορεινοί όγκοι της Πάρνηθας, της Πεντέλης και του Υμηττού, εμποδίζουν την απομάκρυνση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης από την πόλη. Αν βρεθεί κάποιος τρόπος να κυκλοφορεί ελεύθερα ο αέρας πάνω από την Αθήνα, τότε θα συμπαρασύρει και τους ρύπους που συγκεντρώνονται στην ατμόσφαιρα. Η πρώτη λύση, η οποία εφαρμόστηκε και σε κάποια μεγάλη πόλη της Άπω Ανατολής, είναι να ισοπεδωθούν η Πάρνηθα και ο Υμηττός. Κόβοντας τα δέντρα (ή απλά καίγοντάς τα με τη βοήθεια των πάντα πρόθυμων εμπρηστών), κατεβάζοντας καμιά 50αριά κοπάδια πεινασμένα πρόβατα από τη Μακεδονία (με τη βοήθεια των πάντα πρόθυμων βοσκών) και στη συνέχεια, χάρις την αρωγή των βρόχινων υδάτων, μπορούμε να εξαφανίσουμε τα βουνά που περιστοιχίζουν την Αθήνα (ομοιότητα των παραπάνω με άλλες καταστάσεις είναι τυχαία). Η λύση αυτή δεν είναι καθόλου φιλική προς το περιβάλλον και αν δεν βρεθεί τρόπος αναπλήρωσης των χαμένων δασών, θα δημιουργηθούν νέα προβλήματα. Από την άλλη, το μεγάλο πλεονέκτημα αυτής της μεθόδου, είναι ότι η Αθήνα, που προφανώς και δυστυχώς, θα συνεχίσει να δέχεται κόσμο και να μεγαλώνει, θα μπορέσει να αναπτυχθεί περισσότερο κατά πλάτος (και λιγότερο καθ' ύψος), κάνοντας τις συνθήκες διαβίωσης πιο ανθρώπινες.

Μία εναλλακτική αντιμετώπιση, φιλικότερη προς το περιβάλλον, είναι η ακόλουθη. Η αντιμετώπιση αυτή υπαγορεύει την εγκατάσταση τεράστιων ανεμιστήρων στην Πάρνηθα και τεράστιων απορροφητήρων στον Υμηττό. Με τη λειτουργία των μηχανημάτων αυτών, θα μπορούμε να δημιουργήσουμε τεχνητούς ανέμους στην πόλη, οι οποίοι θα εμποδίζουν τη συσσώρευση ρύπων πάνω από αυτήν. Οι



ανεμοστήρες θα μπορούν να έχουν διπλή χρήση: όταν οι άνεμοι δεν θα είναι ισχυροί θα λειτουργούν ως ανεμοστήρες και όταν θα είναι ισχυροί θα λειτουργούν ως ανεμογεννήτριες, που θα παράγουν ενέργεια η οποία θα καλύπτει τις ενεργειακές ανάγκες του συστήματος καθαρισμού. Πιθανό πρόβλημα σε αυτή την περίπτωση μπορεί να προκύψει, σύμφωνα με τις διδαχές της θεωρίας του Χάους (!). Εάν όντως το πέταγμα μίας πεταλούδας στο Τόκιο επηρεάζει τις καιρικές συνθήκες στο Λος Άντζελες, φανταστείτε πώς θα επηρεάσουν οι ανεμοστήρες στην Αθήνα τις καιρικές συνθήκες στο Β.Πόλο. Μπορεί να κλείσει μέχρι και η τρύπα του όζοντος. Ο απαιτητικός αναγνώστης μπορεί να λύσει το σύστημα των (δισεκατομμυρίων και βάλε) διαφορικών εξισώσεων, για να βρει την ακριβή λύση. Πάντως, εάν είναι έτσι, γιατί να μη στείλουμε ένα σμήνος πεταλούδες να πετάξει στη Ν. Αφρική (ποτέ δεν ξέρεις τι γίνεται);

Σε ό,τι αφορά την έλλειψη πράσινου από την Αθήνα, η λύση που προτείνουμε είναι πρωτοποριακή. Αρχικά, θα πρέπει να μονωθούν όλες οι ταράτσες των κτιρίων της πρωτεύουσας, ιδιαίτερα του κέντρου. Στη συνέχεια, θα μπαζωθούν με χώμα και τέλος, θα φυτευτούν με κατάλληλα φυτά και δέντρα. Τα έξοδα μόνωσης των ταρτσών θα επιδοτηθούν από το ΥΠΕΧΩΔΕ, κατόπιν ειδικού διαγωνισμού με εταιρείες μόνωσης. Ωραϊότερες διπλωματικές εργασίες θα μπορούσαν να προκύψουν για τους φοιτητές της Γεωπονικής Σχολής. Το χώμα για το μπάζωμα μπορεί να προέλθει από τις εργασίες του Μετρό. Με τον τρόπο αυτό, θα πολλαπλασιαστούν οι «πνεύμονες πράσινου» της πρωτεύουσας και θα αποκτήσουν οι κάτοικοι της Αθήνας μια νέα σχέση με το πράσινο και τη φύση, αφού οι ένοικοι κάθε πολυκατοικίας, θα είναι υπεύθυνοι για τη φροντίδα των δέντρων που είναι φυτεμένα σ' αυτήν. Σε ό,τι αφορά το είδος των δέντρων που θα φυτευθούν, θα ζητηθεί η συμβουλή γεωπόνων (να οι διπλωματικές), ώστε να χρησιμοποιηθούν δέντρα τα οποία αφενός είναι ανθεκτικά στο κλίμα της Αθήνας, αφετέρου δεν αναπτύσσουν μεγάλες και δυνατές ρίζες, οι οποίες θα προκαλούσαν καταστροφές στις οικοδομές. Οι υπερψηφωμένοι αυτοί κήποι θα μπορούσαν, εκτός από τον καθαρισμό της ατμόσφαιρας, να συνεισφέρουν στη διατήρηση της οικολογικής αλυσίδας προσφέροντας καταφύγιο σε πουλιά (που τη βγάζουν δεν τη βγάζουν όταν αποδημούν και το αντίθετο) ή παρέχοντας τη δυνατότητα στους ενοίκους να έχουν κάποια κατοικίδια (που ήδη έχουν εις βάρος των γειτόνων τους).

Το τρίτο, και αρκετά σημαντικό, μέρος του προβλήματος, είναι το κυκλοφοριακό. Για να αντιμετωπιστεί το κυκλοφοριακό, πρέπει αφενός να περιοριστούν οι ανάγκες μετακίνησης των κατοίκων εντός του παραδοσιακού κέντρου και αφετέρου να δημιουργηθεί καταλληλότερο οδικό δίκτυο, ώστε να αποφεύγονται τα συνήθη φαινόμενα κυκλοφοριακής συμφόρησης. Το ισχύον σύστημα του δακτυλίου δεν φαίνεται να λειτουργεί αποτελεσματικά, τόσο λόγω του συνολικά μεγάλου αριθμού αυτοκινήτων, όσο και λόγω της δυσκολίας ελέγχου από τη μεριά της Αστυνομίας (στην πραγματικότητα λειτουργήσε ως φοροεπισπρακτικό μέτρο, αφού ανάγκασε τους Αθηναίους να προμηθευτούν και δεύτερο αυτοκίνητο). Για το λόγο αυτό, και λαμβάνο-

ντας υπόψη την ιδιοσυγκρασία των Ελλήνων, προτείνουμε να τοποθετηθούν στα όρια της πόλης σύγχρονα ηλεκτρονικά δίοδια, τα οποία θα αναγνωρίζουν μια ειδική «έξυπνη» κάρτα, που θα βρίσκεται πάνω σε κάθε όχημα και η οποία θα «χρεώνεται» κάθε φορά που το όχημα εισέρχεται στην πόλη. Δεδομένου ότι η τιμή της κάρτας αυτής θα είναι σχετικά υψηλή, δεν θα παίρνει ο καθένας το αυτοκίνητό του για ψύλλου πήδημα και θα χρησιμοποιεί τις αστικές συγκοινωνίες, οι οποίες προφανώς (;) θα αναβαθμιστούν. Με τα σημερινά δεδομένα, η λύση αυτή μπορεί να φαίνεται ουτοπική, αλλά όταν ολοκληρωθούν οι εργασίες του μετρό και παραδοθεί στην κυκλοφορία, θα μπορούν να εξυπηρετηθούν περισσότεροι πολίτες και δεν θα επιβαρύνονται τόσο πολύ τα λεωφορεία και τα τρόλλεϋ.

Το οδικό δίκτυο, το οποίο είναι ιδιαίτερα δύσκολο να βελτιωθεί σε μια πυκνοκατοικημένη πόλη, αποτελεί το λεπτό σημείο της συγκεκριμένης συνιστώσας του προβλήματος. Πώς μπορεί να εξυπηρετηθεί περισσότερα αυτοκίνητα χωρίς να παραστεί ανάγκη κατεδάφισης κτιρίων για τη διαπλάτυνσή του; Η απάντηση είναι αρκετά απλή. Θα χρησιμοποιηθεί η ίδια λογική που χρησιμοποιήθηκε όταν η Αθήνα έπρεπε να φιλοξενήσει περισσότερους κατοίκους. Δεν θα αναπτυχθούν οι δρόμοι κατά πλάτος, αλλά καθ' ύψος. Όπως χτίστηκαν σπάτια με πολλούς ορόφους, αντί να χτιστούν περισσότερες μονοκατοικίες, θα κατασκευαστούν δρόμοι με πολλά επίπεδα, αντί για φαρδύτερους δρόμους. Κατασκευάζοντας ένα νέο δρόμο, ακριβώς πάνω από έναν ήδη υπάρχοντα, διπλασιάζεται αμέσως η δυνατότητα εξυπηρέτησης οχημάτων, χωρίς να απαιτούνται κατεδαφίσεις κτιρίων και μεταστεγάσεις γραφείων ή κατοικιών. Το πρόβλημα που, ενδεχομένως, να προκύψει είναι η αντίδραση εκείνων που τώρα κατοικούν σε όροφο και μελλοντικά θα βρεθούν στο ισόγειο. Με τις κατάλληλες τροποποιήσεις του φορολογικού νόμου της ακίνητης περιουσίας και τις παροχές κάποιων σημαντικών ελαφρυντικών, θα πεισθούν για την ορθότητα του μέτρου.

Μία απλή και ριζοσπαστική λύση είναι η εκδίωξη των κατοίκων της Αθήνας προς την επαρχία (αυτό που επιστημονικά αποκαλείται αποκέντρωση). Η εισπρακτική και γραφειοκρατική πολιτική που χρώνια τώρα ακολουθείται στην Ελλάδα, μπορεί να αποτελέσει το μέσο. Αν για παράδειγμα, στείλουμε τις κεντρικές δημόσιες υπηρεσίες και τα Υπουργεία σε άλλες πόλεις, αρκετοί Αθηναίοι, εθισμένοι πα στις επισκέψεις τους εκεί (είτε για χαρτιά είτε για ρουσφέτια) θα ακολουθήσουν. Ακόμη, θα μπορούσαμε πολύ εύκολα να διώξουμε από την Αθήνα το σύνολο των φοιτητών. Διαδίδοντας φήμες (βρώμες) ότι και καλά "οι σχολές της πρωτεύουσας είναι χάλια" και ότι "καμία περίπτωση δεν υπάρχει να βρουν δουλειά όσοι σπουδάζουν στην Αθήνα", θα δούμε τις σχολές των Αθηνών να εγκαταλείπονται μέσα σε ένα χρόνο. Το παραπάνω δεν είναι καθόλου δύσκολο, άλλωστε πώς νομίζετε ότι έγινε το αντίθετο (οι σχολές της Αθήνας να θεωρούνται από την κοινή γνώμη ανώτερου επιπέδου). Με παρόμοιους τρόπους, μπορούμε να διώξουμε και άλλες μερίδες πολιτών από την Αθήνα. Μεγάλες μερίδες του πληθυσμού "παιρνουν γραμμή" από τα ινδάλματά τους. Εάν ας πούμε η Ρούλα πάει να μείνει

στον Έβρο και κάνει ένα εβδομαδιαίο αφιέρωμα στο θέμα, άμεσα θα έχουμε στη συνέχεια μετακινήσεις πληθυσμού προς τον συμπαθή νομό. Ή αν, ας πούμε, συγχρονισμένες δηλώσεις φωντομοντέλων στα media, οδηγήσουν στο συμπέρασμα ότι στο Καστελλόριζο οι άντρες είναι ψηλοί, μπρατσάραδες, μαυρομάλληδες και δεινοί εραστές, αλλά και πλούσιοι και πρόθυμοι να δευσευτούν, θα λυθεί όχι μόνο το πρόβλημα της αποκέντρωσης, αλλά και της Εθνικής Άμυνας.

Τέλος, όσον αφορά στην παρουσία βιομηχανικών μονάδων στην Αθήνα, η λύση είναι περισσότερο από απλή. Αφού το μεγαλύτερο ποσοστό των βιομηχανικών μονάδων και εταιρειών στην Ελλάδα είναι προβληματικές, ποιος ο λόγος να παραμένουν ανοιχτές; Μπορούν απλά να δηλώσουν χρεωκοπία και να ξαναοιξούν με ευνοϊκότερες ρυθμίσεις σε κάποιο νησί κοντά στα σύνορα (ή και βραχονησίδα). Με αυτόν τον τρόπο, όχι μόνο δεν θα χάσουν τη δουλειά τους οι εργαζόμενοι εκεί, όχι μόνο οι εργαζόμενοι αυτοί θα αναγκαστούν να φύγουν από την Αθήνα, αλλά και χιλιάδες νέες θέσεις εργασίας θα εμφανιστούν για την κατεδάφι-

ση και επανατοποθέτηση των βιομηχανικών μονάδων στα νησιά που λέγαμε. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται μία σειρά ευνοϊκών καταστάσεων: αποκέντρωση, καταπολέμηση της ανεργίας, μείωση του εθνικού ελλείματος, πληθυσμιακή τόνωση στην επαρχία, αποτελεσματικότερη υπεράσπιση των συνόρων μας. Όσο για το τελευταίο, πιστεύεται ότι οι Τούρκοι θα συνεχίσουν να θέλουν τα νησιά μας όταν είναι πηγμένα στη βρόμα και στα λύματα; Ή, εάν τοποθετήσουμε βιομηχανικές μονάδες στη Θράκη, νομίζετε ότι οι Μουσουλμάνοι θα συνεχίσουν να μιλάνε για ανθρώπινα δικαιώματα, ενώ θα έχουν δουλειές με φούντες (κι όχι με "φούντες");

Οι απλές και λογικές παραπάνω ιδέες, δίνουν τη δυνατότητα στον καθένα μας, να αναλογιστεί πόσο εύκολα μπορούμε να διώξουμε το νέφος από την Αθήνα και σε λιγότερες απο εκατό μέρες άμα θέλουμε. Άρτια καταρτισμένοι τεχνοκράτες, οικονομολόγοι, κοινωνιολόγοι και ψυχολόγοι, τολμηροί και διορατικοί, μπορούν με τέτοιες κινήσεις, να δώσουν αποφασιστική και μόνιμη λύση στο θέμα. Αλλά έτσι είμαστε στην Ελλάδα: μόνο λόγια.

## Οι φοιτητές θέλουν. Το Ε.Μ.Π. μπορεί;

Μόνο και μόνο το όνομά του εμπνέει σεβασμό. Λίγο η ιστορία του, λίγο το υλικό και το έμφυχο δυναμικό του, ίσως λίγο και η άγνοια που έχει το πλατύ κοινό για το τι συμβαίνει στους κόλπους του, είναι στοιχεία που δικαιολογούν μια αύρα που διαχέεται από το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο προς τον έξω κόσμο. Πόσο όμως η πραγματικότητα ανταποκρίνεται στις προσδοκίες αυτής της δημιουργούμενης εικόνας; Και κυριότερα, πόσο μπορεί να απογοητεύσει ο διοργανωτικός ιστός ενός τόσο λαμπρού ιδρύματος έναν γεμάτο ελπίδες νεοεισερχόμενο;

Η ουτοπία, την οποία ο σπουδαστής ονειρεύεται, σίγουρα δεν είναι εφικτό να συμπίπτει με τη ρεαλιστική επιθυμία του εκπαιδευτικού-ερευνητή. Ωστόσο, η αλήθεια βρίσκεται για άλλη μια φορά κάπου στη μέση. Και η μέση προσδιο-

ρίζεται εν προκειμένω, από τα κοινά στοιχεία που είναι δυνατόν να βρεθούν μεταξύ του ονείρου και της ομολογούμενης πιο προσγειωμένης αλλά παράλληλα και πιο εκφυλισμένης αντίληψης, αντίστοιχα. Θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί, χωρίς πολλή σκέψη, ότι τρεις πρώτοι κοινοί και βασικοί στόχοι είναι: η ύπαρξη υλικής υποδομής, η κάλυψη στον τομέα του ανθρώπινου δυναμικού -τόσο από πλευράς αριθμητικής επάρκειας, όσο και από πλευράς ακαδημαϊκής ποιότητας- καθώς και η αναγκαιότητα επικοινωνιακού ιστού σε εσωτερικό επίπεδο, όπως και σε επίπεδο διασύνδεσης με τον υπόλοιπο κόσμο. Ένα Ίδρυμα, σαν το Πολυτεχνείο, θα έπρεπε να καλύπτει τις πρωταρχικές αυτές ιδέες. Πόσο λίγο είναι το πολύ Πολυτεχνείο, για τους ανθρώπους του;

## Η υλική υποδομή

Η αλήθεια είναι ότι ο άνθρωπος θέλει όλο και περισσότερα αγαθά. Αλήθεια όμως είναι και το γεγονός ότι όλα γύρω μας τρέχουν. Η πρόοδος που επιτυγχάνεται με τη βοήθεια του ψευδούς οκταώρου εργασίας, δρασκελίζει με τεράστια άλματα. Κάτω από το πρίσμα αυτών των δύο αντιφατικών σκέψεων, διερωτάται κανείς αν το Πολυτεχνείο έχει την υλική ευχέρεια να διαμορφώνει την εξέλιξη ή να διαμορφώνεται από αυτήν. Και το όνειρο θέλει ένα Πολυτεχνείο-αρωγό των επιστημονικών εξελίξεων, που θα εξασφαλίζει την ύπαρξη μεγάλων και σύγχρονων βιβλιοθηκών, τη διδασκαλία σε κατάλληλα εξοπλισμένες αίθουσες και τη δυνατότητα χρήσης τεχνολογικών εργαλείων, από όλο το πλήθος, όχι μόνο του προσωπικού, αλλά και των σπουδαστών. Από την άλλη, η σκληρή πραγματικότητα, του ομολογούμενως ισχυρού Ιδρύματος, υπαγορεύει πιο εδαφικά και συνάμα περιοριστικά τετελεσμένα.

Πρώτα απ' όλα, κυριαρχεί η λογική του υποτονικού ενδιαφέροντος για τις πεπαλαιωμένες πια βιβλιοθήκες του. Η ανέγερση πύργου τύπου Βαβέλ στον χώρο της Πολυτεχνειούπολης, δίνει βέβαια ελπίδες για μια ανανεωμένη, ενοποιημένη βιβλιοθήκη, που θα δρα ως πόλος έλξης για τους φοιτητές, με σκοπό να προάγει τη γνώση. Ωστόσο, η βιτρίνα δεν ταυτίζεται αναγκαστικά με το περιεχόμενο. Μια ισχυρή βιβλιοθήκη απαιτεί συνεχή παρακολούθηση για τις ανάγκες νέων συγγραμμάτων. Και κάτι τέτοιο είναι μια εργασία, στην οποία μόνο καθηγητές και ερευνητές μπορούν να έχουν ουσιαστικό λόγο.

Θα μπορούσε, για παράδειγμα, μέσα στις αρμοδιότητες κάθε καθηγητή, να υπάγεται και η κατάρτιση, κάθε εξαμήνου, καταλόγου με νέα, ενδιαφέροντα κατά την άποψή του συγγραμματα, στα οποία θα μπορούν να ανατρέχουν οι μαθητές του, φυσικά μέσω της βιβλιοθήκης. Βασική προϋ-

πόθεση αποτελεί βέβαια η κατάλληλη κατανομή των κονδυλίων, ώστε το βιβλίο να βρει τη μοίρα που του αξίζει στο Πολυτεχνείο και να γίνει βίωμα στον κόσμο του.

Και φυσικά, εδώ εμπίπτει και η τραγική κατάσταση των εκδόσεων του Πολυτεχνείου, η οποία συγκρινόμενη με αυτήν πανεπιστημιακών χώρων, όχι μόνο του εξωτερικού, αλλά και του εσωτερικού -για παράδειγμα των Πανεπιστημιακών Εκδόσεων Κρήτης, ενός λαμπρού παραδείγματος προς μίμηση- παρουσιάζει άθλια κατάσταση.

Ο χώρος του Πολυτεχνείου και ο σχεδιασμός αυτού, είναι από τα πιο αξιοπρόσεκτα σημεία. Είναι χαρακτηριστικό δείγμα, του πόσο τα τέκνα-μηχανικοί που βγαίνουν απ' την κοιλιά του, έχουν το δέον πνεύμα συνεννόησης μεταξύ τους, καθώς και του κατά πόσο το αποτέλεσμα μπορεί να ικανοποιήσει όλους τους ανθρώπους που ζουν μέσα στον χώρο αυτό. Τον τελευταίο καιρό υπάρχει μια σαφώς ανεβασμένη δραστηριότητα στο ζήτημα αυτό, αλλά κανείς δεν μπορεί να πει -και όλοι θα μπορούσαν να το κάνουν- αν αυτή είναι καρπός συνεργασίας των ειδικών μέσα στο Πολυτεχνείο.

Από την άλλη, ο συνεχώς ανανεούμενος εξοπλισμός των Τιμημάτων, δίνει την εικόνα ενός αναπτυσσόμενου οργανισμού. Και κανείς δεν αμφισβητεί την εμφανή εξέλιξη, η

οποία γίνεται φανερή, αν γίνει μια σύγκριση της σημερινής κατάστασης, με αυτήν που υπήρχε ένα χρόνο πριν. Τα ζητήματα, όμως, που προκύπτουν είναι δύο. Πρώτον, είναι αμφίβολο εάν οι ανάγκες που καλύπτονται συμβαδίζουν στο ρυθμό με τις ανάγκες που πραγματικά υπάρχουν. Η κυρίαρχη έλλειψη ωστόσο δεν είναι αυτή, αλλά μάλλον το ποσοστό του πληθυσμού που ζει, σπουδάζει και εργάζεται στο Πολυτεχνείο και το οποίο έχει άμεση πρόσβαση στον σύγχρονο τεχνολογικό εξοπλισμό, δηλαδή άμεση επαφή με την εξέλιξη. Πιο συγκεκριμένα, οι προπτυχιακοί σπουδαστές είναι στην περίπτωση αυτή οι πιο αδικημένοι.

Και μάλιστα, πιο αδικημένοι και για άλλον ένα λόγο. Κάθε σπίτι έχει μια γωνιά για τα παιδιά. Η οικογένεια του ΕΜΠ δεν έχει μεριμνήσει για την ύπαρξη ενός χώρου, όπου θα μπορεί να φωλιάζει η φοιτητική φωνή, όπου θα δίνεται η δυνατότητα στους φοιτητές να αναπτύξουν πιο ανθρώπινες και ζεστές σχέσεις, απ' όπου θα γεννάται μέσω ενός πνεύματος συνεργασίας η πολιτισμένη έκφραση των σπουδαστών. Η απουσία της έννοιας του φοιτητικού συλλόγου - μιας έννοιας τόσο οικείας σε πολλές ανεπτυγμένες χώρες του εξωτερικού- είναι αισθητή από τους φοιτητές και ένα πρώτο βήμα για την επίτευξή της είναι και η αντίστοιχη στήλη.

## Το ανθρώπινο δυναμικό: υποχρεώσεις και ελευθερίες

Ο κόσμος του ΕΜΠ μοιάζει σε μια πολύμορφη, αλλοκοτή μάζα: πλουραλισμός ιδεών, διαφορετικά είδη προσωπικοτήτων, πολλαπλοί κόσμοι και προπαντός, ένα κυρίαρχο πνεύμα αταξίας. Ένα δυναμικό που δεν αξιοποιείται. Μια ενέργεια που δεν διοχετεύεται. Η απουσία ενός βασικού ιστού επικοινωνίας μεταξύ των μελών μιας κοινότητας, με τόσες δυνατότητες, παραμένει πρωταρχικό κώλυμα στην υπερύψωση του Ιδρύματος. Αυτή είναι η μακροσκοπική εικόνα που μπορεί να εμφανίζει ο οργανισμός του Πολυτεχνείου σε κάποιον που θήτευσε ως βορρά του. Περνώντας κανείς και σε πιο προσωπικό επίπεδο, θα μπορούσε να διαπιστώσει παραμελημένες υποχρεώσεις και καταπιεσμένα δικαιώματα. Και τα δύο αποσιωπούνται μέσα σ' ένα κλίμα συντήρησης και από φόβο μήπως ταράξουν τα νερά.

Στην πρώτη περίπτωση, άνθρωποι που ανέλαβαν το λειτουργήμα του περάσματος της γνώσης στη νέα γενιά, με τον καιρό, ξέχασαν την αγαθή έννοιά της και πέρασαν στο χώρο της επιχειρησιακής δραστηριότητας. Και αυτό δεν είναι το μεμπτό, για τον απλούστατο λόγο ότι μια τέτοια δραστηριότητα είναι αναγκαία και επιθυμητή, από έναν χώρο μάλιστα όπως το Πολυτεχνείο, μια και του δίνει φτερά

για την αυτοδιαχείριση και την αυτοδιάθεσή του. Όχι όμως να γίνεται αυτοσκοπός. Όποιος είναι και με τα δύο πόδια στην αγορά και δεν αγωνίζεται συνεχώς για την ακαδημαϊκή του ιδιότητα, θα 'πρεπε να παύει να αποκαλείται ακαδημαϊκός. Τόσο απλά και ξεκάθαρα.

Όσο για τη δεύτερη περίπτωση, φοιτητές στους οποίους δεν υπενθυμίζεται η υποχρέωσή τους να αυτοδιοργανώνονται -γεγονός που αποτελεί το μεγαλύτερο δικαίωμά τους- είναι σε νοθήρ σάρκα. Και η λέξη «υπενθυμίζεται», δεν χρησιμοποιείται καταχρηστικά, αφού το ΕΜΠ, ως Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα, έχει την υποχρέωση να μορφώνει και κοινωνικά τα μέλη του, πράγμα που δεν σημαίνει αναγκαστικά να τα χειραγωγεί. Η πολιτική -με την ευρύτερη έννοια του όρου- συσπείρωση των σπουδαστών, μπορεί να σημαίνει μια αστείρευτη πηγή ζωντάνιας, δημιουργικότητας και φρεσκάδας για το Πολυτεχνείο. Αξίζει να σημειωθεί ότι η θέληση και η επιθυμία υπάρχει από πλευράς των φοιτητών, οι οποίοι ήδη οργανώνονται σε παρέες-κύτταρα, που δρουν αυτόβουλα και ευέλικτα. Εξαιρουμένη η λείπει η ενοπική πρωτοβουλία, ένας δρόμος που καλείται να υποδείξει, σε ανθρώπινους τόνους, ο εκπαιδευτικός.

## ΕΜΠ και κοινωνία

Το ΕΜΠ θα μπορούσε να υιοθετήσει την πραγματικά διττή υπόσταση που του αρμόζει στην κοινωνία. Από τη μία είναι η σχέση με την αγορά, μια σχέση αρκετά οργανωμένη -καθώς φαίνεται τουλάχιστον- που δρα σαν καύσιμο για τη μισοκοιμισμένη μηχανή του Πολυτεχνείου.

Μια σχέση, η οποία έχει ήδη αναπτυχθεί και συνεχίζει να αναπτύσσεται πλέον εκ των πραγμάτων και η οποία επιτρέπει σε ερευνητές-μηχανικούς, να παίζουν κάποιο μεγαλύτερο ρόλο στην εξέλιξη της τεχνολογίας που βιώνει κάθε πολίτης στην καθημερινή του ζωή. Από την άλλη, επικρατεί

σιωπή ως προς την θέση ευθύνης που έχει το Πολυτεχνείο ως μια μεγάλη πανεπιστημιακή μονάδα. Αντ' αυτού επιλέγει το δρόμο της απομόνωσης από τις άλλες πανεπιστημιακές και πολυτεχνικές οντότητες ή τουλάχιστον, κρύβει καλά μια τέτοια σχέση, αφού δεν είναι εμφανής (ας ελπίσουμε ότι τουλάχιστον ο νέος Πυρφόρος θα κινηθεί προς αυτήν την κατεύθυνση). Προσπερνά το διάλογο με άποψη, σε σχέση με την κοινωνία και το κομμάτι της πολιτικής που το αφορά. Και με αυτόν τον τρόπο παράλληλα, αφήνει ένα κενό και

μια αίσθηση απορίας στο ευρύτερο κοινό, για το τί είναι και τι αντιπροσωπεύει το Πολυτεχνείο.

Η ενεργή συμμετοχή στη διαμόρφωση της ελληνικής, και κατ' επέκταση, της ευρωπαϊκής πραγματικότητας, ως προς τη λειτουργικότητα της κοινωνίας και την ανάπτυξη συνείδησης του ανθρώπου που μεγαλώνει μέσα στην τεχνολογική εξέλιξη, είναι το ευκαίριο. Οι φοιτητές θέλουν από το ΕΜΠ το ιδανικό, κατ' άλλους το ακατόρθωτο. Γίνεται;

## TRANS-ΑΘΗΝΑ

Φαίνεται τελικά, πως η δράση της ελιάς που ρίζωσε από θεϊκό χέρι, περισσότερο από 2.5 χιλιάδες τώρα, κατά το μύθο, στην πλάτη της Αθήνας, είχε ημερομηνία λήξης. Η ειρήνη, η ευημερία και η πρόοδος που υποσχέθηκε η Αθηνά στην προστατευόμενη πόλη της, ήταν ένα πυροτέχνημα που έσβησε, και σίγουρα φαντάζομαι ο Ποσειδώνας, θα γελάει ειρωνικά, εδώ και αρκετές δεκαετίες, με το πάθημά της. Τι θα μπορούσε όμως να κάνει περισσότερο, η θεά της σοφίας; Μέχρι και τα θαύματα των θεών έχουν όρια.

Αυτή καθαυτή η ύπαρξη της Αθήνας, φαίνεται να έχει ημερομηνία λήξης. Και το σίγουρο είναι πως εάν δεν μας τη βομβαρδίσει ο Δίας με τους κεραυνούς του, θα το κάνουν οι Τούρκοι με τα Α-7 τους. Όμως, ακόμη κι αν δεν συμβεί τίποτα από τα παραπάνω, θα το κάνουμε μόνοι μας, εάν κάποτε παρουσιαστεί σ' αυτή τη χώρα ένας ικανός υπουργός ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Μία ελπίδα που είχαμε όλοι, ότι δηλαδή το παραδοσιακό κέντρο θα βυθιστεί λόγω των έργων του μετρό, έμεινε απραγματοποίητη, εξαιτίας της ανικανότητας των υπευθύνων της κατασκευαστικής εταιρίας.

Η καθημερινότητα είναι η μεγαλύτερη δοκιμασία στην οποία η πρωτεύουσα υποβάλλει τους κατοίκους της. Η επιρροή της είναι τόσο έντονη που έχει επηρεάσει ακόμα και την προσωπικότητα και το χαρακτήρα των Αθηναίων. Το κατεξοχήν χαρακτηριστικό γνώρισμα των Αθηναίων είναι η ταχύτητα στο βάδισμά τους, που τους κάνει να ξεχωρίζουν όταν επισκέπτονται επαρχιακές πόλεις. Ο μέσος ιδιωτικός υπάλληλος (το "ιδιωτικός" εδώ έχει νόημα) είναι ένας επίδοξος παραγκωμένος πρωταθλητής στο βάδην. Ένα δεύτερο γνώρισμα, είναι οι αγχώδεις (αγχωτικές) καθημερινές κινήσεις, ας πούμε η ταχύτητα με την οποία ο μέσος καπνιστής Αθηναίος τελειώνει το τσιγάρο του. Τα περισσότερα δε αθηναϊκά τσιγάρα, τελειώνουν όχι πριν φτάσουν στο φίλτρο. Χαρακτηριστική είναι και η αντιμετώπιση των καθημερινών μικροσημιπλοκών. Έχουμε όλοι σίγουρα ακούσει για πολλούς επαρχιώτες ότι είναι άγριοι (βλ. Κρητικούς, Μανιάτες), όμως η σκηνή όπου ο οδηγός του λεωφορείου σματάρει στη μέση της Πανεπιστημίου και βγάζει σηκωτό μέσα από το παράθυρο τον οδηγό του διπλανού ΙΧ, είναι ανεπανάληπτη. Το παραπάτημα ή το μικροσπρώξιμο μέσα στα μέσα αστικής συγκοινωνίας, θεωρείται κακούργημα κι αν μιν δεν τιμωρείται από το νόμο, τιμωρείται από τους ανθρώπους.

Η ψυχολογία του αθηναίου, του πρωτευουσιάνου των παλαιών ελληνικών ταινιών, έχει αλλάξει. Κι αν οι τότε ταινίες κατά κόρον πραγματευόνταν το θέμα του φτωχού

χωριατόπαδου που πάει στην Αθήνα και κάνει τις γιάφες της ζωής του, οι σύγχρονες ελληνικές ταινίες, αναζητούν ως πρωταγωνιστή τον ίδιο τον κάτοικο της πρωτεύουσας. Όχι μόνο γιατί δυνάμει βγάζει περισσότερο γέλιο, αλλά και με μία δόση συμπόνιας και συμπαράστασης, έναν λανθάνοντα θαυμασμό για τον άνθρωπο που ζει σ' ένα τέτοιο περιβάλλον, που κάθε μέρα που περνάει, ως άλλος Ηρακλής, καλείται να καθαρίσει τους νέους στάβλους του Αυγεία στην Αθήνα.

Βέβαια, όταν μιλάμε για την ψυχολογία του αθηναίου, παίρνουμε ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα από τους κατοίκους της Αθήνας, κάτι σαν να λέμε, τη μέση τιμή. Βέβαια, η διασπορά στις μετρήσεις του πειράματος είναι τεράστια, εάν αναλογιστεί κανείς ότι αθηναίος είναι και ο μεγαλοαστός από το Κεφαλάρι, αθηναίος και ο άστεγος στα παγκάκια της Ομόνοιας. Ανακύπτει λοιπόν και άλλο ένα ζήτημα, που κάνει τη ζωή περιεργή στην Αθήνα: οι τραγικά μεγάλες κοινωνικοοικονομικές αντιθέσεις μεταξύ μερίδων του πληθυσμού. Ένας διαχωρισμός, όχι στο πρότυπο του πολίτη-μέτοικος-σκλάβος, αλλά στο επίπεδο του κεφαλαιοκράτη-μεγαλοαστός-εργάτης-άστεγος. Ένας συσχετισμός που κάνει τους έχοντες να αισθάνονται περισσότερο έχοντες και τους κακόμενους περισσότερο κακόμενους.

Αντιθέσεις παρουσιάζονται και σε τοπικό επίπεδο. Η αντιπαλότητα ας πούμε Βύρωνα-Παγκρατίου ή Δάφνης-Νέας Σμύρνης, ξεπερνάει σε όριο την αντιπαλότητα Χανιά-Ηράκλειο ή Αθήνα-Θεσσαλονίκη. Εάν δηλαδή το σπίτι σου είναι επί της λεωφόρου, όπου αλλάζει ο ταχυδρομικός κώδικας, είναι πιθανόν ο γιος σου να τις τρώει και από τους Δαφνιώτες και από τους Νεοσμυρνιαώτες. Όλες αυτές οι συμπεριφορές, χαρακτηρίζουν μια πολύ μεγάλη μερίδα των κατοίκων της πρωτεύουσας. Ποιός όμως μπορεί να αρνηθεί ότι η συμπεριφορά των ανθρώπων δεν επηρεάζεται από το περιβάλλον;

Η Αθήνα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μια trans πόλη, αφού κατέληξε να είναι κάτι διαφορετικό από εκείνο για το οποίο είχε σχεδιαστεί. Είναι η μεγαλύτερη πόλη της Ελλάδας, χωρίς όμως να έχει την υποδομή που θα κάλυπτε τις ανάγκες μιας πρωτεύουσας. Σε ό,τι αφορά το οδικό της δίκτυο, μια αναδρομή στο παρελθόν θα μας οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι, το κέντρο της Αθήνας, έχει ακριβώς τους ίδιους δρόμους που κατασκευάστηκαν στις αρχές του αιώνα. Οι δρόμοι αυτοί σχεδιάστηκαν, ως συνήθως, υπό το καθεστώς μικροσημιπλοκών και πελατειακών σχέσεων «εξυπηρέτησης» των πολιτών από κάποιους δικαιούντες.

Ό,τι δηλαδή συμβαίνει μέχρι και σήμερα. Το αποτέλεσμα είναι να υπάρχουν μέχρι και σήμερα δρόμοι, οι οποίοι σε μερικά σημεία στενεύουν αδικαιολόγητα (π.χ. Πατησίων), άλλοι που ξαφνικά τερματίζουν σε κάποιο οικήμα και αναγκάζουν τους οδηγούς να μπαίνουν σε περιπέτειες (π.χ. Φιλελλήνων) ή άλλοι που έχουν ονομασία άσχετη με την τοποθεσία τους, λόγω μεγάλης φιλοδοξίας των σχεδιαστών τους να καταλήγουν κάπου (π.χ. Σταδίου). Οι δρόμοι αυτοί καλούνται μέχρι σήμερα να εξυπηρετήσουν τα εκατομμύρια των κατοίκων αυτής της «έρμηης» πόλης.

Σε ό,τι αφορά την ποιότητα ζωής που προσφέρει η Αθήνα στους κατοίκους της, ας δούμε πόσα πάρκα και πόσους χώρους αναψυχής διαθέτει, πόσες βιβλιοθήκες και πόσους άλλους χώρους, όπου θα μπορούσαν οι κάτοικοι να περάσουν μερικές ώρες ευχάριστα και δημιουργικά. Ευτυχώς που η ιδιοσυγκρασία των ελλήνων είναι τέτοια που τους εμποδίζει να κλείνεται σπίτι τους και να γίνονται μελαγχολικοί. Φανταστείτε να έρχονταν στην Αθήνα να κατοικήσουν Άγγλοι ή Ελβετοί. Το πιο πιθανό είναι ότι, μετά από μερικούς μήνες, θα είχαν αποδεκατιστεί από τις ομαδικές αυτοκτονίες.

Οι αστικές συγκοινωνίες της Αθήνας δεν είναι ούτε αστικές ούτε συγκοινωνίες, αφού δεν απευθύνονται σε αστούς, αλλά σε λούμπεν και αφού η έννοια της συγκοινωνίας περιέχει αυτήν της κίνησης, η οποία δεν υπάρχει στο κέντρο της Αθήνας. Κανείς ποτέ δεν μπορεί να προσδιορίσει με ακρίβεια το χρόνο μετάβασης από ένα σημείο της πόλης σε κάποιο άλλο, αφού η αβεβαιότητα που περιέχεται στο γεγονός «μετάβαση» είναι μεγάλη. Όταν κάποιος γνωρίζει τον ακριβή προορισμό του, δεν μπορεί να υπολογίσει την ταχύτητα με την οποία θα κινήσει, δηλαδή το χρόνο που θα απαιτηθεί για να φτάσει. Απ' την άλλη, όταν δεν γνωρίζει τον ακριβή προορισμό του, δηλαδή απλώς έχει βγει για βόλτα και δεν έχει κάποιες δουλειές να κάνει, τότε μπορεί να γνωρίζει με αρκετή ακρίβεια την ταχύτητά του, δηλαδή το χρόνο μετάβασης από κάποιο σημείο της πόλης σε κάποιο άλλο. Αν επιδιώξει να μειώσει την αβεβαιότητα της «μετάβασης» παίρνοντας ταξί, τότε η «μετάβαση» γίνεται συνάρτηση πολλών μεταβλητών, οι οποίες εξαρτώνται ισχυρά από τις αρχικές συνθήκες (διάθεση του οδηγού). Αν για παράδειγμα, ο οδηγός έχει τσακωθεί με οικείο οικογενειακό του πρόσωπο (σύζυγος, πεθερά), τότε είναι αρκετά πιθανόν να φτάσετε σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα στον προορισμό σας. Αν όμως έχει λάβει τον τελευταίο λογαριασμό της ΔΕΗ ή του ΟΤΕ, τότε είναι πολύ πιθανό ότι θα θελήσει να βγάλει μεγάλο μέρος του ποσού κατά τη διάρκεια της δια-

δρομής σας, με αποτέλεσμα να αναλογίζεστε αν τα τρόλλευ που σας σποσπερούν είναι νέας τεχνολογίας με επιδόσεις GTI. Η αβεβαιότητα στη μετάβασή σας ελαχιστοποιείται, αν αποφασίσετε να πάτε με τα πόδια. Αρκεί βεβαίως να μην είστε μαμά που μεταφέρει μορό με το καρτσάκι ή ανάπηρος σε καρτσάκι, γιατί τότε θα είστε αναγκασμένος να χρησιμοποιήσετε συχνά - πυκνά το οδόστρωμα και να κινδυνεύετε από τα διερχόμενα οχήματα.

Η υποδομή της Αθήνας είναι τέτοια που κάθε πολίτης, για οποιαδήποτε υπόθεσή του με το Δημόσιο, θα πρέπει να μεταβεί στο κέντρο, όπου βρίσκονται όλες οι δημόσιες υπηρεσίες, εξαφανισμένων των τελωνείων, τα οποία για λόγους αντικειμενικής δυσκολίας, βρίσκονται κοντά στα σύνορα. Παρόμοια πορεία θα πρέπει να ακολουθήσει και κάποιος που πρέπει να πάει από τα νότια στα βόρεια προάστια ή από τα ανατολικά στα δυτικά. Θα πρέπει, όμως, προηγουμένως να λάβει υπόψη του, αν γίνεται πορεία, γιατί στην περίπτωση αυτή και να φτάσει στον προορισμό του, θα έχει ξεχάσει το λόγο για τον οποίο ήθελε να πάει εκεί.

Ο Ξένιος Ζεύς, αν έχει επιζηήσει μέχρι σήμερα, θα πρέπει να το έχει ρίξει στο ποτό ή στα σκληρά ναρκωτικά για να μην αντιλαμβάνεται τα όσα συμβαίνουν στην Αθήνα. Η οποιαδήποτε ένδειξη καλής θέλησης και φιλοξενίας από τους κατοίκους της πόλης προς τους επισκέπτες της, έχει ως μοναδικό σκοπό να καλύψει το τεράστιο κενό της τουριστικής υποδομής. Φανταστείτε ότι είστε ξένος και έρχεστε στην Αθήνα. Αν ο πορτιέρης του ξενοδοχείου σας δεν μιλάει τη γλώσσα σας, τότε η μοναδική περίπτωση να φτάσετε εκεί όπου θέλετε, είναι η θεά Τύχη να βρει το φως της, να δει τη μικρή οδύσειά σας και να σας λυπηθεί. Αν επιθυμήσετε να επισκεφθείτε κάποιο μουσείο ή κάποιο αρχαιολογικό χώρο, θα σας εκπλήξει η τάξη με την οποία είναι στοιβαγμένα τα εκθέματα στον περιβάλλοντα χώρο, καθώς και η εξαιρετική εργασία των συντηρητών, που έχουν κάνει τα εκθέματα να διατηρούνται ακόμα και να φαίνονται τόσο παλαιά. Ιδιαίτερη εντύπωση θα σας κάνει και η ευκολία πρόσβασης στους χώρους αυτούς, αφού το προσωπικό δεν επαρκεί για τη φύλαξη των χώρων αυτών.

Πιθανόν η Κασσάνδρα να έβλεπε την κατάσταση που επικρατεί στην Αθήνα περισσότερο αισιόδοξα. Η αλήθεια είναι ότι δεν επισημάνθηκαν μερικά από τα αρκετά θετικά στοιχεία που έχει η Αθήνα, όπως για παράδειγμα, η έντονη νυχτερινή ζωή, οι πολλές θεατρικές και κινηματογραφικές αίθουσες, οι γραφικές συνοικίες της και τα αρκετά αξιόλογα κτίριά της. Θα ήταν όμως σαν να λέγαμε σε μια trans γυναίκα ότι είναι όμορφη επειδή η πλαστική ήταν πετυχημένη.

## Κλωνοποίηση άλλοτε και τώρα

Συμμορφούμενος προς τις απαιτήσεις της επικαιρότητας, και παρά τη δεδομένη μη κατάρτιση μου σε σχέση με τον εν λόγω επιστημονικό χώρο, επιχειρώ παρακάτω να τσαλαβουτήσω στο θέμα της κλωνοποίησης.

Δικαιολογημένα μένει κανείς εσκατακός απέναντι στο επιστημονικό μεγαλείο μιας τέτοιας επινόησης. Ωστόσο ακόμη περισσότερο δικαιολογημένα μένει κανείς άφωνος,

βλέποντας το ποιοί άνθρωποι περιφέρονται στα κανάλια για να μας ενημερώσουν σχετικά. Άρτια καταρτισμένοι παπάδες, πολιτικοί εκπρόσωποι και απρόσωποι, μια γνωστή για τα χριστιανικά της πιστεύω φιλόλογος, ...και αρσάκι και που, να 'σου και κανέναν γιατρό (τι δουλειά έχει αυτός εκεί τώρα);

Το ότι η κλωνοποίηση προκαλεί διαφορούμενα συνα-

σθήματα στον κόσμο δεν είναι ελληνικό φαινόμενο. Ήδη, εδώ και καιρό στην Αμερική, έχουν δημιουργηθεί οργανώσεις με σκοπό την καταπολέμηση της κλωνοποίησης, οι οποίες μάλιστα, πέτυχαν να περάσει και σχετική τροπολογία για την απαγόρευση της σχετικής έρευνας σε όλη την επικράτεια των ΗΠΑ. Στον τομέα αυτό ομολογώ ότι βρισκόμαστε πίσω. Δεν υπάρχει εδώ αυτού του βαθμού η εξειδίκευση, υποχρεώνοντας άλλες αξιοπρεπέστες, κατά τα άλλα, οργανώσεις γενικότερων ενδιαφερόντων («Σύλλογος του Πνεύματος και της Ηθικής», «Οργάνωση για τα δικαιώματα των Trans», «Το καφενείο του Βαγγέλη - στάση Αγγελοπούλου», κ.λ.π.), να βγάλουν το φίδι από την τρύπα, παίνοντας σαφείς και βαρύνουσες θέσεις, απέναντι στην νέα πρόκληση των καιρών.

Όμως, παρά το επίσημο μένος που επικρατεί κατά της κλωνοποίησης - στο οποίο ας μην παραλείψω να υπογραμμίσω ότι συνέβαλε τα μέγιστα γνωστός ερευνητής των ΗΠΑ, ο οποίος την φώνισε και άρχισε να κάνει κάτι δηλώσεις, αφήνοντας να εννοηθεί ότι με την κλωνοποίηση θα



σχημάσει τον παππού του που του λείπει από τον τάφο - πολλοί είναι εκείνοι οι οποίοι τα έβρισκαν ενδιαφέρουσες εφαρμογές σε αυτή την τεχνολογία.

Η προοπτική ενός κόσμου με καμιά εκατοστή Michele Pfifers, μάλλον δε θα μας στεναχωρούσε πολύ. Ακόμη και ο φόβος ορισμένων για το ενδεχόμενο από τη μια στιγμή στην άλλη να βρεθούν με πεθερά stereo, είναι μάλλον υπερβολικός. Σύμφωνα με γνωστές case studies, δεδομένης της φύσης της οντότητας «πεθερά», η ύπαρξη του κλώνου, θα γεννήσει συγκρούσεις μεταξύ πρωτοτύπου και κλώνου, οι οποίες πιθανώς, θα φθείρουν μέχρις εσχάτων και τα δυο ομότυπα.

Ακόμη και οι εργασιομανείς - στα ελληνικά γιάπηδες - εντοπίζουν θετικές προοπτικές στην κλωνοποίηση. Το εικοσιτετράωρο εύκολα θα γίνει αρκετά ευρύτερο και η προσωπική ατζέντα, με τις καθημερινές δραστηριότητες, θα αντικατασταθεί με μια ιδιότυπη διαχείριση κλώνων. Νομίζω είναι προφανές, πόσο κάτι τέτοιο θα ανεβάσει την παραγωγικότητα. Ίσως μάλιστα θα πρέπει να προταθεί μια τέτοια λύση στους διοικητές των δημοσίων οργανισμών, γιατί είναι λογικό, ότι όταν ένας υπάλληλος έχει μόνο δύο χέρια και ένα κεφάλι, δεν μπορεί ταυτόχρονα να καθαρίζει φασολάκια, να μιλάει στο τηλέφωνο για τα χθεσινοβραδινά, να λύνει το τελευταίο σταυρολύνω, και να εξυπηρετεί τους φορολογούμενους. Με 10 χέρια και 5 κεφάλια, αν μη τι άλλο, θα είχαμε μια σημαντική αύξηση του ΑΕΠ, από τις επιπλέον πωλήσεις σταυρολέξων, αν και δεν θα είχαμε ανά-

λογη αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος (!).

Παρά το γεγονός ότι το θέμα της κλωνοποίησης μόλις όψιμα έφθασε στον ημερήσιο τύπο, μπορώ να πω με βεβαιότητα ότι «κρατάει χρόνια αυτή η κολόνα». Ιδιαίτερα στην Ελλάδα, θα πρέπει να θεωρούμαστε βετεράνοι του τομέα. Εδώ και χρόνια γίνονται τέτοια πειράματα στην πολιτική σκηνή της χώρας, άλλοτε με περισσότερη και άλλοτε λιγότερη επιτυχία. Γνωστά παραδείγματα αυτά των Παπανδρέου και Καραμανλή, αλλά ακόμη και αν ταξιδέψουμε πολύ πίσω στο χρόνο, θα δούμε ότι οι προσπάθειες γίνονταν επανειλημμένα. Στο Βυζάντιο επιχειρήθηκε αρκετές φορές κάτι τέτοιο, αν και λίγες είχε επιτυχία. Επίσης, ας μην ξεχνάμε ότι, αν και σε ερευνητικό επίπεδο, αρκετά συνήθεις είναι πλέον οι καλλιτεχνικές κλωνοποιήσεις. Μάλιστα τελευταία όλο και πληθαίνουν οι επιτυχίες. Η φωνή του Διονυσίου μετά από δεκάδες αποτυχημένες προσπάθειες, σήμερα πλέον ήδη μετρά δύο κλώνους με επιτυχία άνω του 80%.

Τα γενικά συμπεράσματα που απορρέουν από τη μεγάλη ελληνική εμπειρία στην κλωνοποίηση, συνομίζονται ως



εξής: Αν ο κλώνος είναι δυνατός αρκετά σύντομα εναντιώνεται στο πρωτότυπο, προσπαθώντας να διαφοροποιηθεί για να βρει τη δική του ταυτότητα. Οι ασθενέστεροι πάλι κλώνοι, απλά προσπαθούν να χρησιμοποιήσουν το πρωτότυπο ως ασπίδα, και ούτε καν διανοούνται να παρεκκλίνουν από τις διδαχές του. Όπως και να έχει, είναι βέβαιο ότι η κλωνοποίηση έχει σημαντικές πιθανότητες αποτυχίας. Ο αποτυχημένος κλώνος είναι κάτι που αναζητεί μάταια την υπόστασή του καθώς τον κατασπαράζουν από παντού. Το αν θα μπορέσει τελικά να αυτοπροσδιορισθεί είναι σχετικά αμφίβολο, αλλά όχι αδύνατο. Κλασικό ελπιδοφόρο παράδειγμα, ο γνωστός αιολός Πανταζής, ο οποίος αποτυγχάνοντας ως κλώνος του Διονυσίου, επιχείρησε να εισέλθει σε χώρους περισσότερο οικείους για φιλοζωϊκές οργανώσεις, κάτι στο οποίο γνώρισε τεράστια επιτυχία.

Η κλωνοποίηση ασφαλώς είναι ένα μεγάλο επιστημονικό θέμα το οποίο δεν μπορεί να καλυφθεί από μια σύντομη - αν και άρτια επιστημονικά τεμαχισμένη - ανάλυση όπως η παραπάνω. Το θέμα απαιτεί να επιστρατευθούν ακόμη περισσότεροι «ειδικοί», όπως και να γίνει και μια αποστολή διεθνούς προβολής των ελληνικών επιτευγμάτων στον τομέα, γιατί ακόμη και σήμερα κυκλοφορούν έντυπα που αναφέρουν ως πρωτοπόρους του χώρου, κάτι ξενέρωτους βρετανούς. Το Υπ. Εξ. και προσωπικά ο κ. Πάγκαλος, θα πρέπει να αναλάβουν τις ευθύνες τους για αυτή την τραγική παρεξήγηση. Εντάξει, δεν ζητούμε παραίτηση, αλλά απαιτούμε να προβεί σε άμεσες ενέργειες.

Ακαδημίας 98.

Αντιγραφή από παλαιά φωτογραφία (Αρχειό Εθν. Πινακοθήρης)

Η Εθνική Βιβλιοθήκη  
Αντιγραφή από παλαιά φωτογραφία (Αρχειό Εθν. Πινακοθήρης)